

TENDINȚE ÎN DEZVOLTAREA COMERȚULUI EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA

Aliona BALAN

Marina COBAN

Academia de Studii Economice a Moldovei

R. Moldova, Chișinău,

str. Bănulescu-Bodoni 61

www.ase.md

Abstract. *Globalization and liberalization have led to the transformation of foreign trade into a powerful driver of economic growth and into an important mechanism for the integration of countries into the global economy. The balance of trade balance of the Republic of Moldova over the years (since 1993) has been stable negative, which shows the inefficiency of the structure of foreign trade, the cause of which is the monostructure of the national economy and the limited character of domestic production. The article analyzes the dynamics and structure of foreign trade in the period 2010-2018, as well as identified some measures to stimulate and streamline the foreign trade of the Republic of Moldova.*

Keywords: *foreign trade, trade balance, import, export, trade policy.*

JEL Classification: F13, F14

Introducere

Evoluția economiei unei țări depinde de o serie de factori, precum poziția fizico-geografică, existența resurselor naturale, mediul economic favorabil, investițiile etc., un rol deosebit de important revenind și comerțului exterior. Cu toate că în ultimii ani Republica Moldova a întreprins numeroase măsuri privind liberalizarea comerțului exterior, situația economiei naționale practic, din acest punct de vedere, nu a înregistrat schimbări majore. Soldul balanței comerciale este în continuare negativ, cauza principală fiind incapacitatea statului de a asigura piața internațională cu volumul necesar de produse competitive. *Republica Moldova este membră a numeroase organizații internaționale, este semnatară a numeroase acorduri bilaterale, a numeroase acorduri de liber schimb, prin urmare, putem afirma că țara noastră are mari posibilități în ceea ce privește piața de desfacere a produselor naționale, însă nu sunt valorificate pe deplin toate oportunitățile existente.*

Material și metodă

Metodologia utilizată în lucrare relevă caracterul interdisciplinar al cercetării ce corespunde tendințelor moderne de dezvoltare a științei economice. Metodologia cercetării aplicate s-a bazat pe principiile generale ale analizei complexe a sistemelor, metoda analizei sistemice, metode de prognoză, metode de analiză a datelor. Baza informațională a cercetării a constituit-o datele statistice oferite de Ministerul Economiei și Infrastructurii al Republicii Moldova, Biroul Național de Statistică ș.a.

Rezultate și discuții

În perioada 2010 – 2018, comerțul exterior al Republicii Moldova a înregistrat numeroase modificări datorită perfecționării cadrului legislativ, a reformelor ce au fost implementate, fapt ce au condus la reorientarea către noi piețe de desfacere, atât la nivel regional, cât și la nivel global. Cu toate că au fost efectuate rectificări esențiale, importurile și exporturile Republicii Moldova continuă să

genereze deficit comercial, mai mult decât atât, se înregistrează o tendință de creștere a acestuia, cu excepția anilor 2015 și 2016, perioadă în care valoarea exportului net a scăzut (Figura 1).

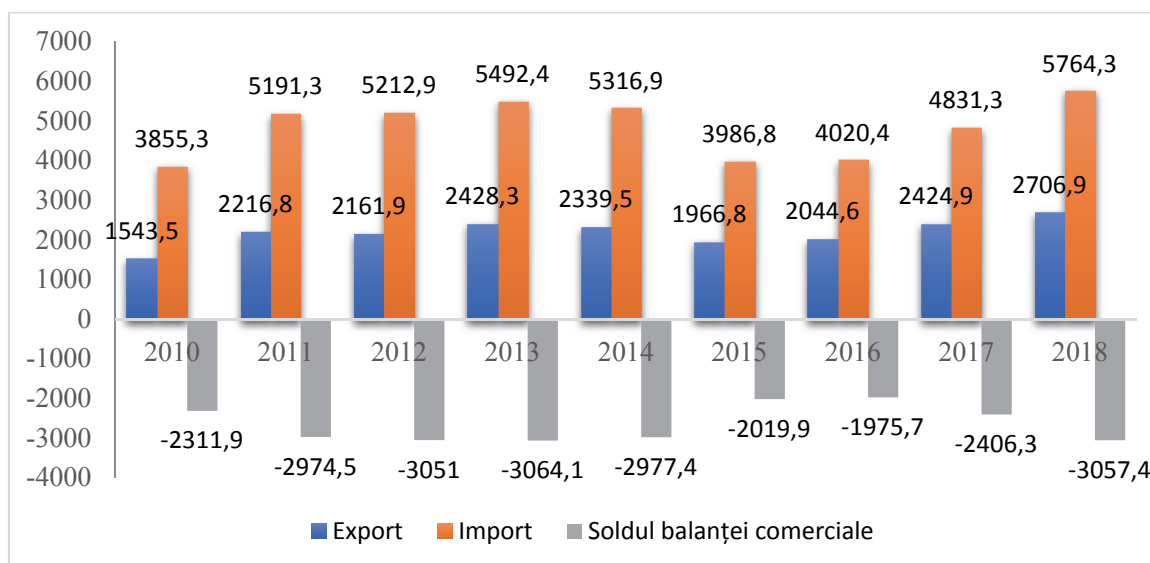


Fig. 1. Evoluția comerțului exterior în Republica Moldova în perioada 2010-2018, mln.USD

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [1]

Analiza tendințelor comerțului exterior în perioada 2010-2018, denotă o evoluție oscilatorie atât a volumului exportului, cât și a importului, dar cu o tendință generală pozitivă. Dacă urmărim evoluția exporturilor din ultimii 8 ani, observăm o creștere constantă până în anul 2013, anii 2014 și 2015 sunt marcați de o scădere a exporturilor ca urmare a plasării embargoului rusesc la producția vinicolă și producția de fructe, ca începând cu anul 2016 până în prezent exporturile să înregistreze o tendință pozitivă de creștere. La capitolul importuri, fluctuațiile sunt similare celor exporturilor, respectiv pe intervale de ani sesizăm aceleași tendințe, doar cu un ritm de creștere ușor mai lent, astfel dacă în 2018 față de anul 2010 exporturile au crescut cu circa 75%, atunci importurile au crescut cu 49,5%.

Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor Republicii Moldova a determinat acumularea în 2018 a unui deficit al balanței comerciale în valoare de -3057 mil.USD, ceea ce ar însemna cu 74 mil.USD sau cu 32% mai mult comparativ cu cel înregistrat în anul 2010. Astfel, constatăm o tendință de creștere a deficitului balanței comerciale ceea ce negativ apreciază activitatea de comerț exterior al Republicii Moldova. Considerăm că situația balanței comerciale poate fi cardinal schimbată în condițiile valorificării pe deplin a exporturilor țării.

Gradul de acoperire a importurilor prin export nu indică o valoare îmbucurătoare, importul prevalând asupra exportului cu circa 50%, rezultat care semnifică faptul că prin activitatea de export, Republica Moldova nu compensează importurile, situație reflectată de altfel, în deficitul balanței comerciale. Astfel, potențialul de export al economiei este destul de limitat, deficitul comercial nu se va reduce, Republica Moldova continuând să rămână dependentă de importuri, în măsură ridicată.

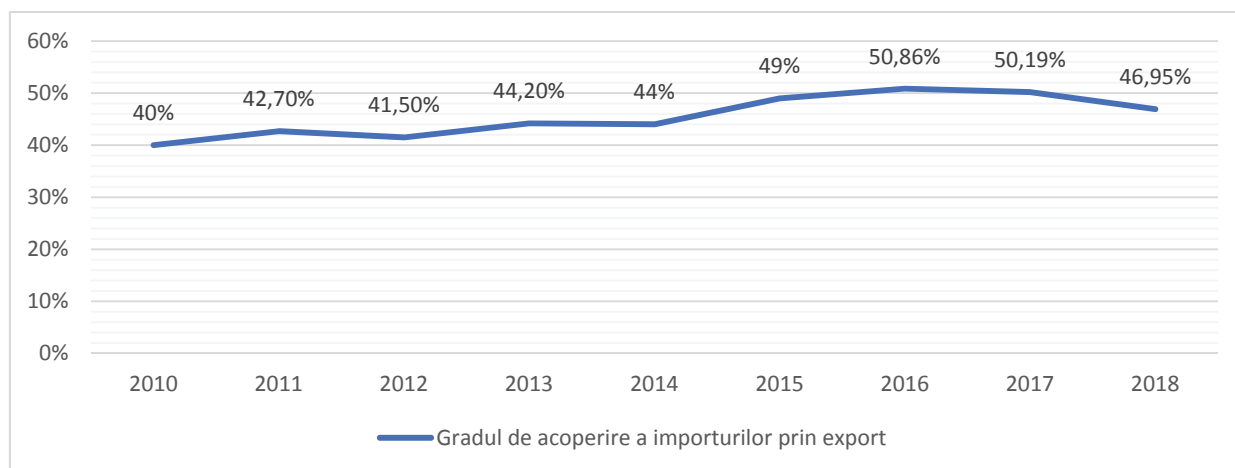


Fig. 2. Dinamica gradului de acoperire a importurilor prin export în Republica Moldova, în perioada 2010-2018

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [1]

Un indicator elocvent al specificului comerțului exterior al unei țări reprezintă structura exportului și importului. Analizată în dinamică, structura exporturilor nu înregistrează mari modificări de la an la an, prin urmare pe parcursul întregii perioade analizate ponderea cea mai mare în structura exportului o au produsele alimentare și animalele vii, a căror pondere scade începând cu anul 2014, de la 26,5% în anul 2014, la 24,38% în anul 2016 și 23% în anul 2018. Cu o tendință constantă se manifestă și ponderea articolelor manufacturate care au înregistrat o pondere cu valori mai mari de 20% pe întreaga perioadă. Totodată în anul 2018 se înregistrează o creștere semnificativă a exportului de mașini și echipamente crescând de la 12,5% în anul 2010 și 14,4% în anul 2014 la 22% în anul 2018. Conform datelor BNS reexporturile de mărfuri străine au însumat în anul 2018 0,9 miliarde dolari SUA (31,6% din total exporturi), majorându-se cu 9,0% comparativ cu anul 2017.

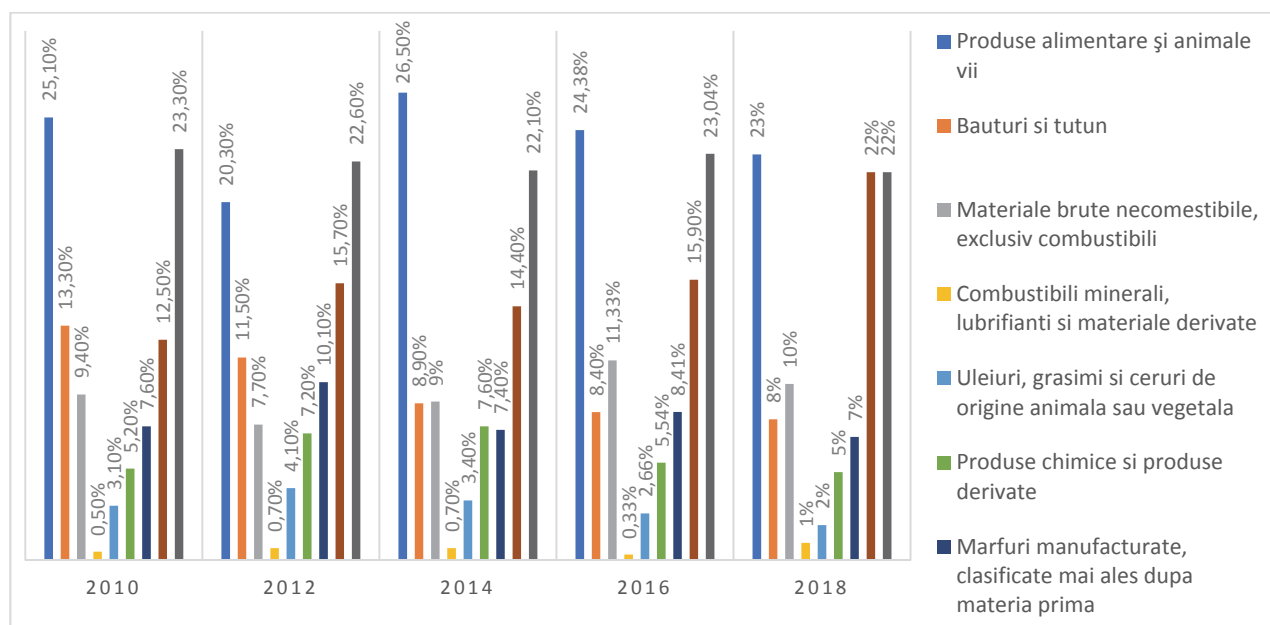


Fig. 3. Evoluția structurii exportului în perioada 2010 – 2018 , % față de total export

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [1]

Structura importurilor de mărfuri indică dominarea în continuare a produselor necesare funcționării economiei, precum și celor destinate consumului populației. Structura importurilor denotă dependența Republicii Moldova de unele mărfuri importate din exterior, prin urmare cea mai mare pondere de 24% în totalul mărfurilor importate în anul 2018 au avut-o mașinile și echipamente pentru transport, urmate de mărfuri manufacturate cu 20%, pe al treilea loc cu un procentaj de 17% se plasează combustibili, lubrifianți și derivate ale acestora, 14% constituie produsele chimice și derivate ale acestora, 11% din importuri sunt constituite din produse alimentare și animale vii, articolele manufacturate diverse constituie 10%, câte 2% le revin materialelor brute necomestibile și băuturilor și tutunului.

Astfel, volumul importului în Republica Moldova se datorează dependenței țării de resursele energetice importate, sporirii importului tehnologiilor și echipamentelor moderne, materiilor prime (textile, piei etc.) necesare pentru fabricarea preponderent a mărfurilor și serviciilor la export.

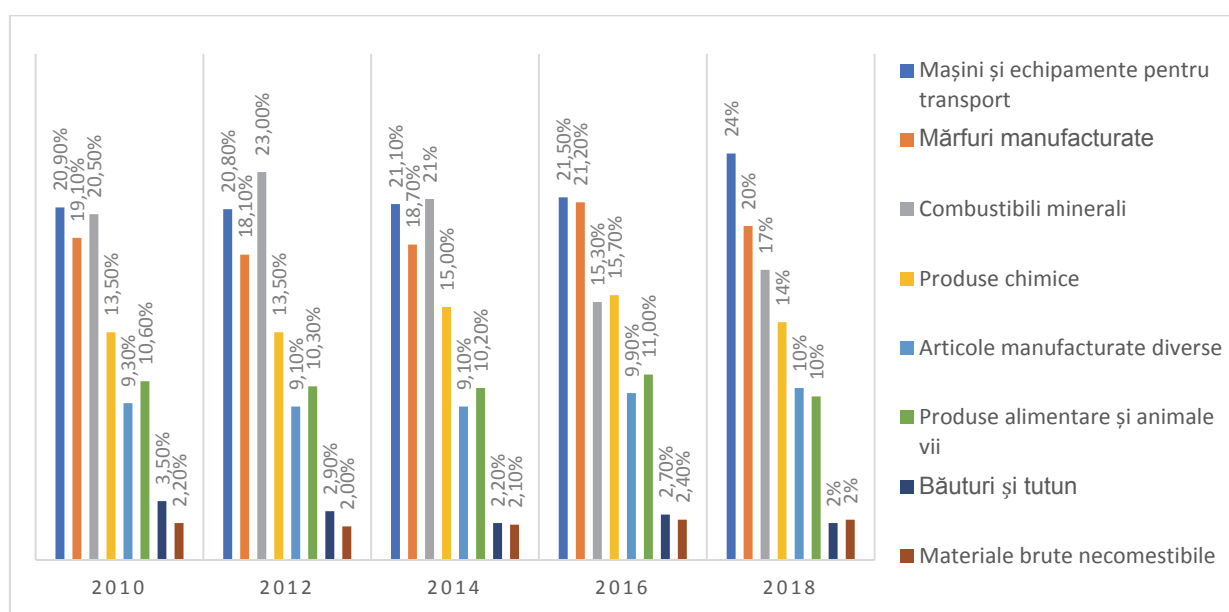


Fig. 4. Evoluția structurii importului în perioada 2010 – 2018 , % față de total import

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [1]

În perioada de analiză se constată schimbări majore în ceea ce privește exporturile pe grupe de țări, sunt observate schimbări orientative a exporturilor de la piața CSI către piața UE, dacă în anul 2010 exporturile către CSI dețineau 40,48% și către UE 47,29%, atunci în anul 2018 ele constituiau corespunzător 15,36% și 68,79%, exporturile către CSI fiind în descreștere cu 25,12% iar cele către UE au crescut cu 21,5%, la capitolul alte țări fluctuațiile sunt de doar 3% (figura 5).

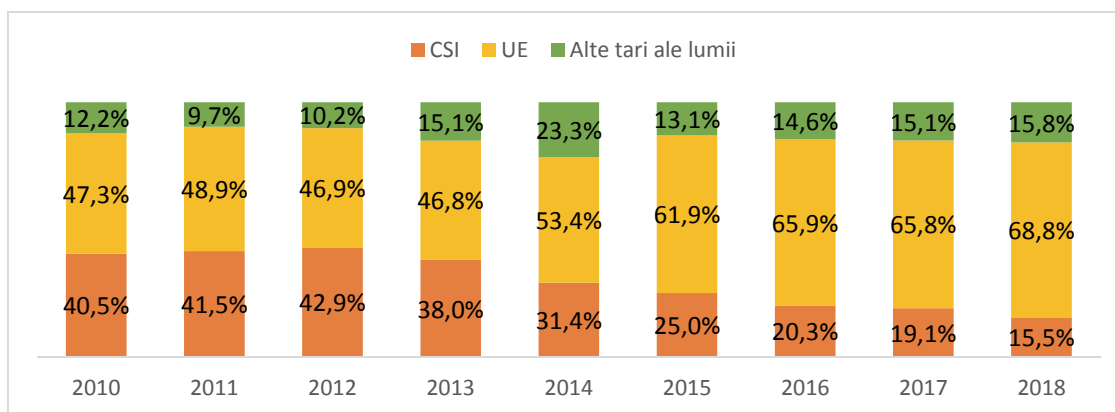


Fig. 5. Structura exporturilor pe grupe de țări în perioada 2010-2018

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [1]

Accelerarea exporturilor în ultimii ani s-a datorat preponderent cererii sporite din partea țărilor UE și în special al unor țări, precum România, Italia, Germania, Franța, Austria, Polonia, Turcia, Belarus etc. De asemenea, un factor important a fost și valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare economică internațională (AA/DCFTA, Acordul de Comerț Liber cu Turcia, etc.).

În cazul importului, UE, de asemenea, este principalul partener comercial al Republicii Moldova. Ponderea importurilor din UE în total import are o evoluție relativ constantă, care în perioada anilor 2010-2018 a variat între 43,5% - 49,5%. Importurile din țările CSI au avut o evoluție descrescătoare, generând contribuții negative la dinamica ritmului anual al importurilor.

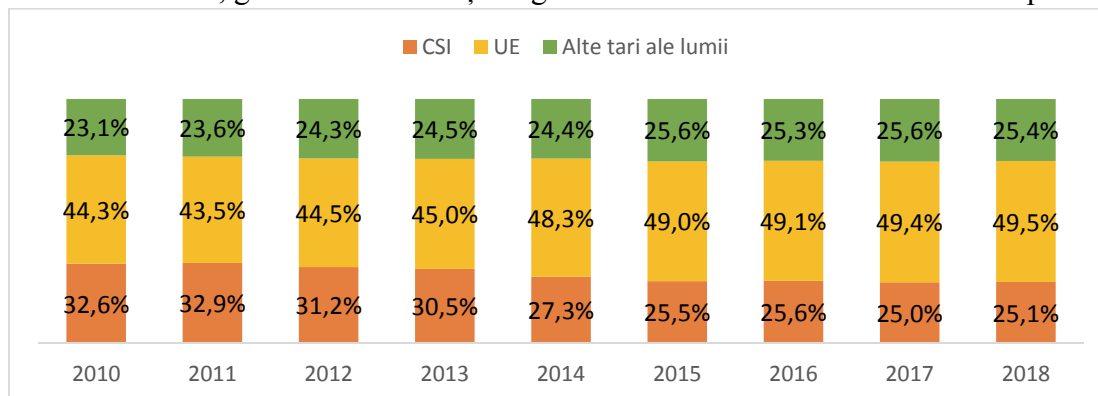


Fig. 6. Structura importurilor pe grupe de țări, 2010-2018

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [1]

Astfel, UE este principalul partener comercial al Republicii Moldova. Volumul total al comerțului cu mărfuri între Republica Moldova și UE s-au extins de la aproximativ 2,4 miliarde USD în 2010 la 4,7 miliarde USD în 2018. Redirecționarea geografică a comerțului exterior către Uniunea Europeană a constituit o etapă de importanță pentru țara noastră, întrucât a oferit accesul la o piață foarte atractivă, cu un nivel înalt de dezvoltare. Totuși, din cauza unei structuri dezechilibrate a exporturilor către această regiune, se înregistrează în continuare o deteriorare a deficitului comercial cronic înregistrat de țara noastră în relațiile cu Uniunea Europeană. În vederea creșterii volumul mărfurilor exportate, atât către piața UE, cât și către alte state este necesară sporirea competitivității produselor, calitatea acestora și reducerea costurilor de producție. În același sens, sunt necesare modernizarea procesele de producție, echipamentelor și tehnologiilor utilizate [3]. În afara celor spuse mai sus, de o importanță deosebită o are eliminarea barierelor care stau în calea sporirii volumului exporturilor pe piața globală. Din acestea fac parte: lipsa capacității de

implementare a multor standarde internaționale și europene, necorespunderea infrastructurii naționale de asigurare a calității la cerințele mondiale și discrepanțele în reglementare.

Una din cauzele principale a valorificării insuficiente a potențialului de export constă în ineficiența sistemului existent de subvenționare a sectoarelor economiei naționale. Deși în ultimul timp au sporit cheltuielile bugetare destinate subvenționării, în special pentru sectorul agricol, scopul final, care constă în ridicarea competitivității și calității acestui sector, nu este atins. Mai mult ca atât, subvenționarea din sectorul respectiv generează o valoare adăugată modestă în raport cu ramurile industriale, cu excepția ramurii viti-vinicole, ceea ce este nejustificat din punct de vedere economic.

Republica Moldova are mari posibilități de a-și mări volumul comerțului exterior, fiindcă, în primul rând are un potențial de export major, care din păcate nu este valorificat pe deplin, și, în al doilea rând, are o poziție geografică foarte avantajoasă, care-i permite să facă numeroase schimburi comerciale. Totodată, accesul către noi piețe de desfacere și creșterea potențialului de export depinde de factori, precum:

- modernizarea tehnologiilor existente și introducerea tehnologiilor cu un randament înalt;
- pătrunderea în țară a capitalului străin sub formă de investiții și exploatarea oportunităților la nivel maxim;
- reacția rapidă și corespunzătoare la schimbările preferințelor consumatorilor și a cerințelor piețelor tradiționale;
- controlul riguros al produselor exportate și combaterea contrafacerii acestora;
- oferirea unor avantaje fiscale și comerciale atât investitorilor, cât și exportatorilor ș.a.

Concluzii

Analiza efectuată demonstrează că reformarea comerțului exterior nu este doar una din cele mai importante, ci și una din cele mai dificile acțiuni, care necesită ajustări structurale profunde și sincronizate ale mai multor ramuri axate pe eficiența maximă a integrării Republicii Moldova în relațiile economice internaționale. În vederea sporirii potențialului de export este necesară asigurarea unei creșteri economice continuă, bazate pe un nivel înalt de sofisticare tehnologică a exporturilor; specialiștii în domeniu subliniază faptul că creșterea economică depinde de trei factori: nivelul de dezvoltare tehnologică (50%), instituțiile (25%) și situația macroeconomică (25%).

Politica de promovare a exporturilor trebuie să fie bazată pe asigurarea condițiilor necesare pentru menținerea și dezvoltarea investițiilor străine în sectoarele industriale, care va permite integrarea pe verticală, o intensitate tehnologică mai ridicată și o valoare adăugată ridicată produselor de export.

Bibliografie

- [1] Acordul de instituire a Zonei de liber schimb aprofundat și cuprinzător (DCFTA) cu Uniunea Europeană. Disponibil: <https://mei.gov.md/ro/advanced-page-type/uniunea-europeana-zlsac>
- [2] Biroul Național de Statistică. Disponibil: <http://statistica.gov.md>
- [3] GARȘTEA, Sergiu. *Politica Comercială A Republicii Moldova*. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/64116
- [4] RADEKE, Jörg; GIUCCI, Ricardo; LUPUSOR, Adrian. *Politica comercială a Republicii Moldova: Strategia, ZLSAC și Uniunea Vamală*. Berlin/Chișinău, Iunie 2013. Disponibil: https://www.get-moldau.de/download/policypapers/2013/PP_03_2013_ro.pdf
- [5] Strategia Națională de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016 – 2020. Disponibil: <http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2947>